

50 let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

STRATEGICKÝ PLÁN PÉČE O NADANÉ ŽÁKY

Největším mrháním jsou promarněná nadání a nevyzkoušené nápady.

(William Shakespeare)

50 let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

Obsah

1. Základní anotace
2. Legislativní podmínky
3. Charakteristika a typologie nadaných žáků
4. Vyhledávání a identifikace nadaných a talentovaných žáků na škole
5. Rozvoj vzdělávací a výchovné nabídky pro nadané a podpora nadání v rámci školy
6. Závěrečná ustanovení

50let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

1. Základní anotace

V rámci zvyšování podpory individuálních vzdělávacích potřeb žáků je vypracován s účinností od školního roku 2023/2024 Strategický plán péče o nadané žáky. Škola vytváří ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci takové podmínky ve vzdělávání, aby byl co nejvíce využitý potenciál každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Výuka žáků probíhá tak, aby docházelo k maximálnímu rozvoji žáků včetně podpory různých druhů nadání, aby se tato nadání mohla během vzdělávacího procesu plně projevit, nadále rozvíjet a uplatňovat.

Cílem je nejen podpora nadaných žáků, ale také podpora odborného růstu pedagogů v této oblasti.

Škola poskytuje

- moderní pomůcky a učebnice
- nízké počty žáků ve třídách
- angličtina od 1. třídy, rodilý mluvčí, posílení výuky AJ + konverzace v angličtině v 5., 8. a 9. třídě
- výuka s využitím ICT techniky od 1. třídy
- psycholog a školní speciální pedagog na škole
- dělení tříd na menší počet žáků v profilových předmětech – anglický jazyk, matematika, český jazyk
- 3 vyučovací hodiny tělesné výchovy týdně
- pobytový lyžařský kurz již pro žáky 1. stupně
- výběr odpoledních kroužků a zájmových aktivit

Od školního roku 2023/2024 bude navázána spolupráce s Mensou.

50 let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

2. Legislativní podmínky

Vytváření podmínek pro vzdělávání mimořádně nadaných dětí, žáků a studentů je uloženo *zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (tzv. školský zákon) a *vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných*. Za **nadaného žáka** se pro účely této vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Za **mimořádně nadaného žáka** se pro účely této vyhlášky považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Zjišťování mimořádného nadání včetně vzdělávacích potřeb žáka provádí školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou, která žáka vzdělává. Pokud se nadání žáka projevuje v oblastech pohybových, manuálních nebo uměleckých dovedností, vyjadřuje se školské poradenské zařízení zejména ke specifikům žakovy osobnosti, která mohou mít vliv na průběh jeho vzdělávání, a míru žakova nadání zhodnotí odborník v příslušném oboru, jehož odborný posudek žák nebo zákonný zástupce žáka školskému poradenskému zařízení poskytne.

Pro nadané žáky může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků školy v některých předmětech.

Nadaným žákům lze v souladu s vývojem jejich školních dovedností rozšířit obsah vzdělávání nad rámec stanovený příslušným vzdělávacím programem nebo umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku.

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce vzdělávání podle **individuálního vzdělávacího plánu (IVP)**. IVP pro nadaného žáka je studijní program zohledňující speciální vzdělávací potřeby konkrétního nadaného žáka. Vychází z aktuální úrovně schopností, znalostí a dovedností žáka a směřuje k jejich dalšímu komplexnímu rozvoji. IVP je součástí dokumentace žáka. V případě, že vzdělávání nadaného žáka nevyžaduje úpravy obsahu vzdělávání a změny organizace jeho výuky, není nutné IVP vytvářet.

50 let
1970–2020

Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

3. Charakteristika a typologie nadaných žáků

Při vyhledávání nadaných žáků, jejich diagnostikování a hodnocení je nutné mít na zřeteli fakt, že každé dítě je individualita a platí to i o dětech, které vykazují nadprůměrné rozumové schopnosti.

Psycholožka doc. Portešová Šárka, která působí na MU Brno, popisuje **základní charakteristiky** nadaných žáků. Jedná se o kognitivní (poznávací) charakteristiky, které, mezi které patří:

Schopnost pracovat s abstraktními symboly - jde o schopnost manipulovat se slovními a matematickými symboly, a to mnohem dříve než u dětí stejného věku (normálně kolem 12-14 let).

Motivace - nadané dítě často nepotřebuje výrazně motivovat známkami nebo pochvalami. Rádo se učí, odměnu mu přináší právě rozumová činnost.

Schopnost dlouhodobé koncentrace pozornosti - nadané dítě bývá schopno prokázat vysokou míru dlouhodobé koncentrace pozornosti, zaměřit se na problém po velmi dlouhou dobu, téměř jako dospělý.

Dobrá paměť - mnohé nadané děti prokazují od útlého věku velkou schopnost zapamatovat si informace a data, kterým byly vystaveny jen jednou. Jde zejména o paměť logickou - zrakovou i sluchovou.

Bohatá slovní zásoba, gramatická správnost, časné čtenářství - řada nadprůměrně nadaných dětí se naučí číst do 4 roků a při vstupu do školy čte již zcela plyně jako dospělý. Slovní zásoba těchto dětí je velice bohatá, často navíc vytvářejí logicky správné, ale komplikované větné konstrukce.

Zvídavost - potřeba porozumět tomu, jak věci fungují, jak pracují. Neustálé dotazování, potřeba objasňování, kterou je nutno nejen tolerovat, ale i reagovat na ni

Preference samostatné práce - výrazná schopnost pracovat samostatně a spoléhat se na vlastní způsob řešení problémů. Jde o schopnost vytvářet vlastní myšlenková schémata a řešit předložené problémy. Nejde o antisociální způsob chování, jak bývá tato schopnost často chybně hodnocena.

Schopnost vytvářet originální myšlenky, flexibilita - jejich myšlení je obvykle přesné, organizované, ale ne rigidní. Vynikají ve schopnosti vnímat a přejímat alternativní způsoby řešení a ihned je uplatnit v nových situacích. U některých dětí se tato schopnost projevuje jen v určité oblasti (třeba slovní, nebo matematické), u jiných ji můžeme pozorovat v řadě oblastí.

Hluboké zájmy nebo mnoho zájmů - v oblasti (oblastech), která je zajímavá, jsou schopny shromáždit množství velmi detailních poznatků.

Výrazný smysl pro humor - jsou schopny slučovat klíčové myšlenky nebo problémy humorným způsobem. Vidí vše neobvyklé a vytvářejí nová spojení.

50 let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

Je ale vhodné k výše uvedeným charakteristikám dodat, že:

- ne všechny nadané děti projevují tyto charakteristiky;
- každá z charakteristik má poměrně velké rozpětí;
- tyto charakteristiky vnímáme jako vývojové, tzn. u některých nadaných dětí se mohou projevit v raných vývojových etapách, u jiných až v pozdějších stádiích;
- dané charakteristiky je možné pozorovat jen v situacích, kdy je dítě zapojeno do činnosti, která ho baví a kdy může dokonale prokázat své schopnosti.

Níže popsaná **typologie** popisuje, s jakými typy nadaných žáků se podle Bettse a Neihartové (1988) může učitel nejčastěji setkat.

Úspěšné nadané dítě

Učitel toto dítě často správně identifikuje. Je to dítě, které se velmi dobře učí, má samé jedničky, dovede jednat s dospělými, je poslušné a nemá žádné problémy chování.

Vysoce tvořivé nadané dítě (kreativní nadaný)

Takové dítě stále vymýšlí něco nového, experimentuje. Je pro něj obtížné přizpůsobit se pevnému školnímu systému. Opravuje dospělé, chce měnit školní pravidla, špatně se ovládá. Chování takových dětí bývá velmi konfliktní.

Nadané dítě maskující své schopnosti (utajený nadaný)

Takové dítě obvykle schovává, maskuje své skutečné, často nadprůměrné schopnosti jen proto, aby bylo přijato ostatními spolužáky. Obecně platí, že tyto děti mívají velmi nízké sebevědomí i sebehodnocení a často jsou velmi frustrovány. Tento typ se často týká nadaných dívek, zejména na počátku střední školy.

„Ztroskotané, odpadlé“ nadané dítě (antisociální nadaný)

Dítě tohoto typu stojí často v opozici, proti všem a všemu. Protestuje proti dospělým, rodičům i učitelům, kamarádům, sourozencům, proti celé společnosti. Je stále nespokojené a dává to najevo. Také ono má snížené sebevědomí, a zároveň má pocit, že mu nikdo nerozumí. Často vyrušuje nebo zcela rezignuje, ztrácí motivaci a odmítá jakoukoliv školní činnost. Nedělá školní úkoly a nepřipravuje se. Jeho školní výkony bývají velmi nevyrovnané, hodnocení průměrné až podprůměrné.

Autonomní nadané dítě (nezávisle se učící nadaný)

Toto dítě bývá velmi nezávislé, vystačí si samo se sebou. Je schopno riskovat, má velmi pozitivní sebehodnocení a využívá školní vzdělávací systém tak, aby z něj sám měl co nejvíc užítku.

Nadané dítě s určitou vývojovou poruchou -nejčastěji se specifickou vývojovou poruchou učení (dvakrát výjimečný nadaný)

Tyto děti bývají velmi nadané, ale jejich školní výsledky tomu zdaleka neodpovídají. Jejich školní práce bývá často nedokončená, nejsou schopny pracovat pod časovým tlakem a bojí se jakéhokoliv selhání. Většinou jsou hodnoceny jako žáci s průměrnými schopnostmi.

50 let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**

Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

K poslední skupině je nutno dodat, že tzv. *dvojitá výjimečnost* (současný výskyt mimořádného nadání a další diagnózy) může mimo žáků s poruchami učení a chování týkat také žáků s Aspergerovým syndromem nebo žáků se smyslovým a/nebo tělesným postižením.

I přesto, že řada učitelů dovede dobře nadané dítě identifikovat, může se snadno stát, že se zaměňují projevy chování rozumově nadaného dítěte s dítětem šikovným, bystrým. Jak bystré, tak rozumově nadané dítě má specifické vzdělávací potřeby a potřebuje k optimálnímu rozvoji podněty a vzdělávací materiály, které odpovídají jeho kognitivní úrovni. Níže uvedená tabulka ukazuje některé typické rozdíly v chování.

Rozdíly mezi bystrým a nadaným dítětem (Cvetkovic - Lay, J. 1995) :

BYSTRÝ ŽÁK	NADANÝ ŽÁK
umí odpovídat	klade další otázky
zajímá se	je zvědavé
má dobré nápady	má neobvyklé nápady
odpovídá na otázky	zajímají jej detaily
je vůdce skupiny	pracuje sám
jednoduše se učí	většinu už zná
mezi vrstevníky je oblíbený	vyhovuje mu více společnost starších dětí
chápe významy	dělá závěry
kopíruje řešení	vytváří svá řešení
přijímá informace	vytváří informace
je vytrvalý při sledování	sleduje pozorně
je spokojený s vlastním učením	je silně sebekritický

50 let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

4. Vyhledávání a identifikace nadaných a talentovaných žáků na škole

Fáze diagnostického procesu:

- nominace
- případná pedagogicko-psychologická diagnostika
- následná péče, metody práce

Nominace

Vytipování talentovaných a nadaných žáků bude probíhat průběžně napříč všemi ročníky, počínaje dětmi v posledním roce předškolní docházky (budou tedy zapojeny i MŠ Nerudova a MŠ Čáslavská).

Metody identifikace mohou být objektivní a subjektivní. Pro účely objektivních metod je zapotřebí standardizovaných testů, zatímco v případě subjektivních se jedná o posudky osob, které jsou s dítětem dlouhodobě v interakci ve školním či domácím prostředí.

V rámci výchovně-vzdělávacího procesu ve školním prostředí budou využity následující subjektivní metody nominace:

- nominace učitelem - učitelé by měli ve svých třídách a předmětech nadané žáky identifikovat, mít o nich přehled a vzájemně se o nich s ostatními pedagogy informovat;
- nominace spolužáky - znají své kamarády z odlišné perspektivy;
- rodičovská nominace - zákonný zástupce může dát učiteli impuls, že jeho dítě by mohlo vykazovat známky nadání, při hodnocení rodiče zohledňují také osobnostní charakteristiky dětí.

Zpravidla vyučující při nominaci žáka jakožto nadaného vychází z pedagogického pozorování žáka, rozboru produktů činnosti žáka, umístění v soutěžích atd. Vyučující (třídní učitelé a učitelé příslušných předmětů) budou mít k dispozici Posuzovací škály a didaktické testy k vyhledávání nadaných žáků (IDENA), které jim mohou pomoci při nominaci žáka jakožto nadaného

Bude vytvořen dokument (*“Seznam nadaných a talentovaných žáků”*), který bude umístěn na sdíleném disku, aby k němu měli přístup všichni vyučující. Součástí dokumentu bude seznam žáků, kteří vykazují nadstandardní výkony v určitých předmětech či oblastech. Tento seznam se bude průběžně aktualizovat dle potřeb (minimálně 2x během školního roku) a bude obsahovat jméno a příjmení žáka a oblast nebo předmět, ve kterém žák vyniká. Dále se zde bude uvádět případné zapojení žáka do různých soutěží a jeho úspěchy.

Pedagogicko-psychologická diagnostika

V případě, kdy se bude žák jevit jako nadaný či mimořádně nadaný dle definice školského zákona, bude zákonným zástupcům žáka nabídnuta možnost spolupráce se školním psychologem, případně bude doporučena návštěva pedagogicko-psychologické poradny.

50let
1970–2020

**Základní škola a Mateřská škola Bohumín Čs. armády 1026 okres Karviná,
příspěvková organizace**
Čs. armády 1026, 735 81 Bohumín

5. Rozvoj vzdělávací a výchovné nabídky pro nadané a podpora nadání v rámci školy

Obecně existují tři základní principy ve vzdělávání nadaných žáků:

1. Akcelerace (zrychlení) - mimořádně nadaný žák postupuje školními osnovami rychleji, tzn. že může "přeskočit" ročník, případně zahájit školní docházku dříve, než jeho vrstevníci. Tato eventualita se doporučuje dětem s nadprůměrným nadáním a velmi dobrou schopností sociální adaptace.
2. Enrichment (obohacování) - žák zůstává ve svém ročníku a osnovy jsou obohacovány směrem k rozšíření a prohloubení učiva.
3. Diferenciace - péče o nadané žáky v rámci běžné třídy.

Péče o nadané a talentované žáky na naší škole bude probíhat v souladu se školským zákonem, vyhláškou č. 27/2016 Sb., v platném znění a s výše uvedenými principy:

- snaha o včasné rozpoznání a identifikování nadání a zájmu žáků;
- věnovat vytipovaným dětem zvýšenou systematickou pozornost;
- spolupráce s rodiči ve snaze podpory rozvoje talentu a nadání i v domácích podmínkách;
- vnitřní diferenciací ve vyučování nabízet žákům zvládnání složitějších úkolů;
- v případě doporučení PPP škola vypracuje IVP pro mimořádně nadané žáky;
- zadávání specifických úkolů, projektů, které pak bude žák moci prezentovat;
- rozšíření nabídky zájmových aktivit po vyučování pro rozvoj potenciálu žáků;
- umožnit žákovi doplňovat výklad učiva, připravovat si referáty;
- umožnit žákům navštívit jiné ročníky nebo třídy, aby zde mohli prezentovat své vědomosti např. formou prezentace;
- při skupinovém vyučování využít příležitostně nadané žáky jako vedoucí skupin;
- mít k dispozici materiály pro obohacování učiva (např. Koumák, pracovní listy, knihy atd.);
- zapojení žáků do vědomostních a logických soutěží, systematická příprava na tyto soutěže;
- účast pedagogů na seminářích a školeních věnujících se vzdělávání nadaných žáků.

6. Závěrečná ustanovení

Strategický plán péče o nadané žáky byl projednán na pedagogické radě dne 1. 9. 2023.
Platnost od 4. 9. 2023.

Mgr. Romana Zábranská
školní speciální pedagog

Mgr. Adrian Kuder
ředitel školy